

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16, poz. 93).

Art. 117 § 3. Przepis art. 117 § 3 k.c. nie stosuje się do terminu przewidzianego w art. 63 k.r.o. (III CR 268/66 — 26 IX 1966 r.).

Art. 206. Na zasadzie art. 206 k.c. w związku z wytycznymi Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 IX 1963 r., sygn. III Co. 33/62, nieważny jest podział „quo ad usum” nieruchomości rolnej, której łączny obszar przekracza 0,2 ha. Ustawy o podział „quo ad usum” nieruchomości rolnych, zawarte przed dniem 5 VII 1963 r., zachowały moc również po tej dacie (uchwała III CZP 110/66 — 4 II 1967 r.).

Art. 471 w związku z art. 363 § 3. Zgoda spadkobiercy autora na wydanie zbioru utworów przez osobę, która je zebrała oraz zaopatrzyła komentarzem i objaśnieniami, mieści w sobie równocześnie zobowiązanie do zaniechania wszelkich działań, które by utrudniały lub uniemożliwiały wykonanie zamiaru wydania tego zbioru. Działanie takie stanowiłoby naruszenie zobowiązania umownego i nakładoby na naruszającego obowiązek wynagrodzenia szkody na zasadzie art. 471 w zw. z art. 363 § 1 k.c. (I CR 109/66 — 17 V 1966 r.).

Art. 898, 64, 390 § 2. I. Oświadczenie odwołujące darowiznę nieruchomości z powodu rażącej niewdzięczności nie powoduje przejścia własności nieruchomości z obdarowanego na darczyńcę, lecz stwarza jedynie obowiązek zwrotu przedmiotów odwołanej darowizny stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

II. Prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek strony do złożenia oznaczonego oświadczenia woli zastępuje tylko to oświadczenie (art. 64 k.c. oraz art. 1047 k.p.c.), jeżeli więc oświadczenie to ma stanowić składnik umowy, jaka ma być zawarta pomiędzy stronami, do zawarcia tej umowy konieczne jest złożenie odpowiedniego oświadczenia woli przez drugą stronę z zachowaniem wymaganej formy.

Nie dotyczy to jednak zawarcia umowy przyrzeczonej w umowie przedwstępnej (art. 390 § 2 k.c.) oraz przypadków gdy sąd uwzględni powództwo o stwierdzenie obowiązku zawarcia umowy całkowicie zgodnie z żądaniem powoda; w takich przypadkach orzeczenie sądu stwierdza zawarcie umowy i zastępuje tę umowę (uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 32/66 — 7 I 1967 r.).

Art. 913. Dopuszczalność zamiany uprawnień objętych treścią dożywocia na rentę nie jest uzależniona od tego, czy nastąpiła sytuacja wyjątkowa. Jeżeliby taki wypadek zachodził, strona mogłaby domagać się rozwiązania umowy o dożywocie (ar. 913 § 2 k.c.), (III CR 400/65 — 20 V 1966 r.).

Art. 1059 § 1. Zawodowe prowadzenie gospodarstwa pszczelarskiego, wymagające użytkowania pewnego areалу gruntów rolnych, przy użytkowaniu takiego areалу choćby na podstawie umowy dzierżawy musi być traktowane tak samo jak prowadzenie każdego innego rodzaju indywidualnego gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 1059 § 1 pkt 3 k.c. i to niezależnie od tego, czy jest ono prowadzone na gruncie, własnym spadkobiercy, czy też na gruncie dzierżawionym (III CR 238/66 — 14 X 1966 r.).

Art. 1065. Spadkobiercą gospodarstwa rolnego lub jego części można ustanowić w testamencie także osobę, która nie należy do kręgu spadkobierców ustawowych, byleby tylko odpowiadała ona warunkom przewidzianym dla dziedziczenia gospodarstwa rolnego (art. 1065 k.c.) (II CR 263/66 — 17 VI 1966 r.).

Art. 1071. W przypadku gdy spadek otworzył się przed dniem 5 VII 1963 r., przypisy art. 1071 k.c. nie mają przy działu spadku zastosowania (uchwała III CZP — 4 II 1967 r.).

Przepisy wprowadzające kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16, poz. 94)

Art. LIX. Przepis art. LIX przep. wprov. kodeks cywilny stanowi podstawę zmiany każdego wydanego pod rządem ustawy z dnia 29 VI 1963 r. o ograniczeniu podziału gospodarstw wolnych (poz. 168) prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu praw do spadku, obejmującego gospodarstwo rolne, jeżeli postanowienie to pozostaje w sprzeczności z art. LV i LVI przep. wprov. kodeks cywilny (uchwała III CZP 112/66 — 4 II 1967 r.).

Art. LX. W postępowaniu o dział otwartego przed 5 VII 1963 r. spadku, obejmującego udział w gospodarstwie rolnym i o zniesienie współwłasności tego gospodarstwa art. LX § 2 przep. wprov. kodeks cywilny zastosowania nie ma. Powołany przepis nie ma zastosowania również do tego (dalszego) spadkobiercy, który, zachowując prawo dziedziczenia gospodarstwa rolnego, kontynuuje posiadanie spadkobiercy zmarłego po dniu 5 VII 1963 r., użytkującego osobiście wydzieloną mu (w drodze nieformalnego działu) część gospodarstwa rolnego należącego do spadku otwartego przed tą datą (uchwała III CZP 102/66 — 26 I 1967 r.).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy z 25 II 1964 r. (Dz. U. nr 9, poz. 59)

Art. 30 § 1. Przez zobowiązania zaciągnięte w sprawach wynikających z zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny w rozumieniu art. 30 § 1 k.r.o. należy rozumieć tylko zobowiązania, które odnoszą się do normalnych, codziennych potrzeb rodziny, wymagających bezwzględnie zaspokojenia bez potrzeby podejmowania przez małżonków specjalnych decyzji. Wszelkie inne zobowiązania, zwłaszcza dotyczące większych zakupów ratalnych, nie dające się zakwalifikować pod pojęcie „zwykłych” potrzeb rodziny, zaciągnięte przez jednego małżonka, nie rodzą odpowiedzialności solidarnej drugiego małżonka (III CR 544/66 — 10 V 1966 r.).

Art. 60 § 2. Małżonkowi niewinnemu pozostającemu w niedostatku przysługuje prawo domagania się alimentów od małżonka uznanego w procesie rozwodowym za wyłącznie winnego rozkładu pożycia. W takim wypadku małżonek niewinny nie ma potrzeby wykazywać, że rozwód pogorszył jego sytuację materialną (III CR 65/66 — 10 V 1966 r.).

Kodeks postępowania cywilnego z 17 XI 1964 r. (Dz. U. nr 43, poz. 296; sprost.: Dz. U. z 1965 r., nr 15, poz. 113)

Art. 2 § 1. Wynikające z art. 17 ustawy z dnia 14 VI 1960 r. o zagospodarowaniu lasów i nieużytków nie stanowiących własności państwa, oraz niektórych lasów i nieużytków państwowych (Dz. U. nr 29 poz. 166) uprawnienie organu administracji państwowej do udzielania zezwoleń na wyręb drzewa z lasu nie wyłącza drogi sądowej w sprawach o ustalenie, komu przysługuje prawo wyrębu (III CR 71/66 — 20 V 1966 r.).

Art. 2 § 3. Sądy nie są powołane do ustanowienia drogi z uwagi na ogólne potrzeby mieszkańców. Należy to do właściwych organów administracji państwowej (III CR 214/66 — 23 IX 1966 r.).

Art. 17 p. 3. Przepis art. 17 p. 3 k.p.c. nie ma zastosowania w sprawach przeciwko skarbowi państwa, w których powód dochodzi naprawienia szkody wyrządzonej przez ruch mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody (III CR 125/66 — 2 VI 1966 r.).

Art. 45. Przepis art. 45 k.p.c. dotyczy sytuacji, gdy sprawa nie została jeszcze wniesiona do żadnego spośród rzeczowo właściwych sądów (II CO 9/66 — 24 X 1966 r.).

Art. 70 § 1. Wyznaczenie terminu z art. 70 § 1 k.p.c. do uzupełnienia braków w zakresie zdolności sądowej lub procesowej albo w składzie właściwych organów należy do kompetencji sądu, a nie przewodniczącego, zatem może być wydane w formie postanowienia, a nie zarządzenia.

Przepis art. 70 § 1 k.p.c. nakłada na sąd obowiązek zwrócenia się do sądu opiekuńczego o ustanowienie kuratora w sprawie, w której ustanowienie przedstawiciela ustawowego powinno nastąpić z urzędu. Taki obowiązek istnieje w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa, jeżeli pozwanym jest dziecko małoletnie. Udział dziecka w takim procesie bowiem stosownie do art. 58 § 2 i 99 k.r. i op. możliwy jest tylko przez kuratora ustanowionego przez władzę opiekuńcze (II CZ 127/66 — 4 X 1966 r.).

Art. 247. Uchwała Całej Izby Cywilnej z dnia 21 VII 1954 r. (I CO 23/54, OSN 1955 r., poz. 1), według której „pozorność czynności prawnej stwierdzonej dokumentem może być udowodniona za pomocą zeznań świadków i przesłuchania stron również między uczestnikami tej czynności”, jest aktualna również pod rządem nowego kodeksu postępowania (II CR 123/66 — 18 III 1966 r.).

Art. 351 § 1. W sprawie, której zakres nie zależy od treści żądania pozwu, a sąd — oddalając częściowo roszczenie zgłoszone w pozwie, wbrew wynikowi postępowania — nie rozpoznał roszczenia nie objętego żądaniem, — powód nie zgłaszający w terminie wniosku o uzupełnienie wyroku w trybie art. 351 § 1 in fine k.p.c. może o to roszczenie wytoczyć nowe powództwo (II Pr 436/66 — 4 XI 1966 r.).

Art. 389. Zasada związania oceną prawną wyrażoną w uzasadnieniu orzeczenia sądu rewizyjnego (art. 389 k.p.c.) obowiązuje również Sąd Najwyższy, gdy działa on w charakterze instancji rewizyjnej w sprawie rozstrzygniętej przez Sąd Wojewódzki, któremu jako pierwszej instancji przekazana ona została w trybie art. 18 k.p.c. do ponownego rozpoznania. Nie zachodzą zaś wymienione w art. 389 k.p.c. wyjątki, które by to związanie wyłączały (I PR 293/66 — 27 III 1966 r.).

Art. 405. Jeżeli skargę o wznowienie postępowania wnosi strona, której rewizja została uprzednio oddalona, właściwy do rozstrzygnięcia o wznowieniu jest sąd rewizyjny, chyba że skarga o wznowienie oparta jest na podstawach przewidzianych w art. 401 albo art. 403 § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c. odnoszących się wyłącznie do postępowania przed sądem pierwszej instancji (uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 87/66 — 23 I 1967 r.).

Art. 495. W postępowaniu nakazowym dopuszczalne jest — po przekazaniu sprawy do sądu na skutek zarzutów — powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony dokument uzasadniający wszczęcie postępowania nakazowego (uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 19/66 — 7 I 1967 r.).

Art. 686. W odniesieniu do sprawy o zachowek art. 686 k.p.c. nie wprowadza wyjątku od zasady rozpoznawania sprawy w procesie (art. 13 § 1 k.p.c.). Sprawa o zachowek nie może być więc rozstrzygnięta w postępowaniu działowym (III CR 156/66 — 31 VIII 1966 r.).

Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego z 17 XI 1964 r. (Dz. U. nr 43, poz. 297)

Art. XII. Rozpoznanie sprawy przez sąd powiatowy bez zarządzenia prezesa tego sądu lub jego zastępcy (art. XII przep. wpraw. k.p.c.) powoduje nieważność postępowania w zakresie czynności wymagających udziału ławników.

Prezes sądu powiatowego lub jego zastępca może wydać zarządzenie przewi-

dziane w art. XII przep. wpraw. k.p.c. w każdym stadium postępowania — aż do wydania orzeczenia kończącego postępowanie w pierwszej instancji (uchwała III CZP 109/66 — 4 II 1967 r.).

Ustawa z 25 VI 1948 r. o podziale nieruchomości na obszarze miast i niektórych osiedli (Dz. U. nr 35, poz. 240)

Art. 5. Plan podziału nieruchomości, zaopatrzony w klauzulę o wpisaniu go do ewidencji składnicy geodezyjnej na podstawie dekretu z dnia 13 VI 1956 r. o państwowej służbie geodezyjnej i kartograficznej (Dz. U. nr 25, poz. 115), ale nie mający charakteru mapy przedstawiającej podział nieruchomości dokonany w trybie ustawy z dnia 25 VI 1948 r. o podziale nieruchomości na obszarze miast i niektórych osiedli (Dz. U. nr 35, poz. 240) — nie zastępuje zezwolenia na podział nieruchomości wymaganego przez art. 5 tej ostatniej ustawy (uchwała III CZP 104/66 — 28 I 1967 r.).

Rozporządzenie ministrów skarbu i ziem odzyskanych z 23 XII 1948 r. o zakresie działania i organizacji urzędów likwidacyjnych (Dz. U. nr 62, poz. 483)

§ 6. „Prawomocna decyzja organu finansowego, zapadła w trybie § 6 rozporządzenia ministrów skarbu i ziem odzyskanych z dnia 23 XII 1948 r. o zakresie działania i organizacji urzędów likwidacyjnych (Dz. U. nr 62, poz. 483) w związku z art. 8 ust. 2 dekretu z dnia 22 X 1947 r. o przepadku majątku (Dz. U. nr 65, poz. 390 z późn. zm.), wydana w związku z wykonywaniem kary przepadku majątku i stwierdzająca, że nieruchomości, której prawo własności wpisane jest do księgi wieczystej na rzecz osoby uznanej przez ten organ za pozostającą w bliskim stosunku ze skazanym, jest objęta orzeczoną wobec niego przepadkiem majątku (art. 6 § 1 ustawy z dnia 21 I 1958 r. — Dz. U. nr 4, poz. 11) — wiąże sąd powiatowy prowadzący księgę wieczystą i stanowi podstawę do wpisania skarbu państwa jako właściciela tej nieruchomości” (uchwała III CO 78/64 — 10 XI 1966 r.).

Ustawa z 12 III 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jednol. tekst — Dz. U. nr 18 z 1961 r., poz. 94).

Art. 44. Z faktu zajęcia nieruchomości wynika obowiązek ubiegającego się o wywłaszczenie dania właścicielowi zajętej nieruchomości odszkodowania za straty wyrządzone zajęciem (art. 44 ustawy z dnia 21 III 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia, Dz. U. nr 18 z 1961 r., poz. 94), zatem również określenie odszkodowania może być przedmiotem umowy pomiędzy stronami. Roszczenie z tej umowy ma charakter cywilnoprawny i podlega rozpoznaniu w drodze sądowej (III CR 231/66 — 14 X 1966 r.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 XI 1964 r. w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia własności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych (Dz. U. nr 45, poz. 304)

§ 14. Przepisy § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 XI 1964 r. w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych (Dz. U. nr 45, poz. 304) mają na celu zachowanie praw osób zatrudnionych głównie poza rolnictwem, które osiągnęły już wiek emerytalny i przestały pracować w swym zawodzie. Przepisów tych nie można — w zasadzie — stosować do rolników, którzy pomimo osiągnięcia emerytalnego wieku pracują nadal w gospodarstwie rolnym (III CR 60/66 — 10 V 1966 r.).

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA*Kodeks karny*

Art. 20. Odpieranie napadu nie istniejącego podpada pod pojęcie obrony urojonej, którą oceniać należy z punktu widzenia błędu (art. 20 k.k.). Przedsięwzięcie zatem czynu, który mógłby przedstawiać się jako odparcie bezprawnego napadu, w błędnym przekonaniu, iż zachodzi stan obrony koniecznej, może pociągnąć za sobą odpowiedzialność jedynie za przestępstwo nieumyślne, jeżeli błąd był wynikiem nieostrożności lub niedbalstwa (IV KR 89/68 — 12 VI 1966 r.).

Art. 26. W przypadku wysłania pisma do osoby trzeciej o treści nakłaniającej ją do czynnego przekupstwa urzędnika, w przypadku nie dotarcia tegoż pisma do adresata z przyczyn niezależnych od wysyłającego, sprawca nie dopuszcza się czynu przestępnego (VI KZP 33/66 — 4 XI 1966 r.).

Art. 76. W kodeksie karnym, prócz wyjątku przewidzianego w przepisie art. 76 § 1 i 77 k.k., stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary nie jest obligatoryjne. Zależy to od uznania sądu, który może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary wówczas, gdy szczególne okoliczności sprawy wskazują na potrzebę zejścia poniżej minimum zagrożenia ustawowego (III KR 73/66 — 22 VI 1966 r.).

Art. 78. W stosunku do nieletniego, który przed ukończeniem 17 lat dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary po ucieczce z zakładu poprawczego, ma zastosowanie przepis art. 78 k.k. (uchwała składu 7 sędziów SN VI KZP 12/66—1 VII 1966 r.).

Art. 133. Bileterka (bileter) kina korzysta ze wzmożonej ochrony prawnej przewidzianej w rozdziale XXI k.k. (VI KZP 31/66 — 4 XI 1966 r.).

Art. 225 § 2. Do zastosowania przepisu § 2 art. 225 k.k. konieczne jest ustalenie, że sprawca nie tylko działał pod wpływem wzruszenia, lecz również, że stopień i charakter tego wzruszenia jak i stosunek sprawcy do popełnionego zabójstwa były tego rodzaju, że wpłynęły w sposób decydujący na sprawcę, który bez tego wzruszenia nie byłby zabójstwa popełnił (II KR 50/66 — 6 V 1966 r.).

Art. 243. Z art. 243 k.k. odpowiada tylko ten, kto porzuca w położeniu groźącym bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia osobę, względem której ma obowiązek troszczenia się lub nadzoru, nie zaś ten, kto porzuca osobę, którą sam do takiego stanu doprowadził, lub choćby do takiego stanu przyczynił się (II KR 117/66 — 16 VIII 1966 r.).

Art. 247. Z art. 247 k.k. odpowiada tylko ten, kto nie udziela pomocy człowiekowi znajdującemu się w położeniu groźącym bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia, mogąc to uczynić bez narażenia siebie lub osób bliskich na niebezpieczeństwo osobiste, nie zaś ten, kto nie udziela pomocy człowiekowi, którego sam uprzednio doprowadził do takiego położenia lub choćby przyczynił się do tego, bo to przekracza ramy tego przepisu (II KR 117/66 — 16 VIII 1966 r.).

Kodeks karny Wojska Polskiego

Art. 12. Stwierdzenie istnienia związku przyczynowego między działaniem a skutkiem przestępnym jest wprawdzie niezbędnym warunkiem uznania, że spełniona została przedmiotowa strona czynu, jednakże nie wystarcza to do przypisania sprawy winy. Skutki pozostające w związku przyczynowym z działaniem sprawcy są tylko wówczas przez sprawcę zawinione, gdy bądź wprost chciał je spowodować lub godził się na nie, bądź też co najmniej mógł i powinien był przewidzieć możliwość ich nastąpienia (Rw 520/66 — 15 VII 1966 r.).

Art. 50. Tak samo jak nieprzyznanie się do winy nie stanowi okoliczności obciążającej, tak samo nie stanowi jej każde inne postępowanie oskarżonego

zmierzające do uniknięcia odpowiedzialności karnej. Nie dotyczy to tych przypadków, gdy tego rodzaju postępowanie wyrządza dalsze, a zwłaszcza większe szkody niż szkoda, na którą zostaje narażony oskarżony w związku z możliwością ujawnienia jego przestępstwa (Rw 614/66 — 24 VIII 1966 r.).

Art. 114 § 1. Tylko taka choroba, która uniemożliwia poborowemu stawienictwo w jednostce wojskowej celem pełnienia służby wojskowej, stanowi okoliczność wyłączającą winę popełnia przestępstwa z art. 114 k.k. W.P. (Rw 388/66 — 6 VI 1966 r.).

Kodeks postępowania karnego

Art. 2. Ocena, czy czyn przypisany w wyroku przez sąd jest tożsamy z czynem zarzucenym i czy nie wykracza poza ramy aktu oskarżenia, nie może ograniczać się tylko do porównania opisu czynu zawartego w sentencji wyroku z opisem zawartym w konkluzji aktu oskarżenia, lecz musi być dokonana przy uwzględnieniu aktu oskarżenia (II KR 56/66 — 19 V 1966 r.).

Art. 49. Przy ocenie, czy w czynie sprawcy przestępstwa mieszczą się znamiona znikomego niebezpieczeństwa społecznego, w rozumieniu przepisu art. 49 k.p.k., nie może decydować wysokość wyrządzonej lub zamierzonej szkody w mieniu społecznym, lecz zespół okoliczności dotyczących strony podmiotowej i przedmiotowej sprawcy przestępstwa. Sprawca przestępstwa o znikomym niebezpieczeństwie społecznym pod względem przedmiotowym wyczerpuje znamiona dyspozycji przepisu karnego powodując szkodę lub jej niebezpieczeństwo w rozmiarach znikomych, a pod względem podmiotowym wykazuje minimalny stopień zawinienia (II KR 67/66 — 14 VI 1966 r.).

Art. 79. Uprawnienia powoda cywilnego w procesie karnym określa art. 66 k.p.k. Z przepisu tego wynika, że pokrzywdzonemu i osobom wymienionym w art. 66 § 2 k.p.k. służy prawo wytoczenia powództwa cywilnego nie później niż przy rozpoczęciu rozprawy głównej, celem dochodzenia w drodze procesu karnego roszczeń majątkowych wynikających z przestępstwa. Ustawa zatem, podkreślając to również w art. 68 k.p.k., ogranicza prawa powoda cywilnego wyłącznie do dochodzenia roszczeń cywilnych i nie nadaje mu praw oskarżyciela posiłkowego do domagania się, aby toczyło się postępowanie karne. Powód cywilny nie ma więc legitymacji do zaskarżania postanowienia sądu o zastosowaniu na podstawie art. 79 k.p.k. środka zabezpieczającego (IV KZ 65/66 — 6 VIII 1966 r.).

Art. 331¹. W razie skazania oskarżonego za przestępstwo zagarnięcia mienia społecznego sąd może pozostawić bez rozpoznania powództwo cywilne pokrzywdzonej instytucji państwowej, jednostki gospodarki uspołecznionej lub organizacji społecznej o odszkodowanie pieniężne odpowiadające wartości zagarniętego mienia tylko w przypadkach wymienionych w art. 67 lit. a i 475 § 1 k.p.k. oraz w art. 12 ust. 3 dekretu z dnia 16 XI 1945 r. o postępowaniu doraźnym, których treść odpowiada przepisowi art. 331¹ § 4 k.p.k. Sąd nie może natomiast pozostawić powództwa cywilnego tych pokrzywdzonych o odszkodowanie z tego tytułu w całości bez rozpoznania, jeżeli uzna, że materiał zebrany w sprawie karnej nie wystarcza do jego rozpoznania (art. 332 k.p.k.).

W przypadku gdy dokładne ustalenie sumy odszkodowania za zagarnięte mienie społeczne nie jest możliwe, sądy są obowiązane zasądzić to odszkodowanie w wysokości niewątpliwiej (II K 320/65 — 17 I 1966 r.).

Art. 331¹. W razie skazania za przestępstwo zagarnięcia mienia społecznego i pozostawienia bez rozpoznania powództwa cywilnego o odszkodowanie odpowiadające wartości zagarniętego mienia społecznego, sąd rewizyjny, rozpoznając sprawę na skutek rewizji prokuratora opartej na zarzucie obrazy art. 331¹ § 1 k.p.k., jest obowiązany — w przypadku utrzymania w mocy wyroku, w części

skazującej za zagarnięcie mienia społecznego — rozpoznać powództwo cywilne i zasądzić od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej instytucji państwowej, jednostki gospodarki uspołecznionej lub organizacji społecznej odszkodowanie pieniężne odpowiadające wartości zagarniętego mienia społecznego (VI KZP 21/66 — 23 IX 1966 r.).

Art. 332. Przepis art. 332 k.p.k. nakazuje pozostawić powództwo cywilne bez rozpoznania w razie umorzenia postępowania lub uniewinnienia oskarżonego. A contrario wynika zatem z tego przepisu, że wolno jest powództwo oddalić, gdy zostaje wydany wyrok skazujący. Skazanie to jednak powinno obejmować to działanie oskarżonego, z którego płyną dochodzone w powództwie adhezyjnym roszczenia. Oddalenie zatem powództwa może nastąpić z uwagi na brak warunków czynności prawnej, gdy działanie oskarżonego nie wyrządziło powodowi szkody i gdy zobowiązanie powstałe na skutek czynu niedozwolonego z jakichkolwiek przyczyn wygasło (IV KR 123/66 — 30, VIII 1966 r.).

Art. 340. W sprawie rozpoznawanej z udziałem dwóch ławników uzasadnienie wyroku sporządzone być może przez kogokolwiek ze składu sądu, a podpisane musi być w każdym przypadku przez sędziego przewodniczącego. Jeżeli przewodniczący nie złożył swego podpisu pod uzasadnieniem wyroku i braku tego usunąć nie można, to uzasadnienie wyroku podpisane tylko przez ławników nie ma znaczenia przewidzianego w ustawie dokumentu wyjaśniającego, czym kierował się sąd, wydając wyrok o treści wskazanej w jego sentencji. W tym przypadku sąd rewizyjny uchyli wyrok zaskarżony, gdy stwierdzi, że brak wspomnianego dokumentu udaremnia prawidłową kontrolę rewizyjną tego wyroku (VI KZP 37/66 — 4 XI 1966 r.).

Art. 513. Materialny charakter rocznego terminu wskazanego w art. 513 § 1 k.p.k. sprawia, że wniosek spóźniony powoduje utratę roszczenia — co powinno się wyrazić jego nieuwzględnieniem, a nie umorzeniem postępowania (I KZ 69/66 — 16 VII 1966 r.).

Kodeks wojskowego postępowania karnego

Art. 74 § 1. W sprawach, w których przed sądem występują w charakterze świadków dzieci, a zeznania ich, stanowiące jedyną podstawę oskarżenia, budzą wątpliwości, sąd powinien przy pomocy biegłych psychologów wyczerpać wszystkie dostępne środki dla usunięcia tych wątpliwości i dopiero po wysłuchaniu opinii tych biegłych może przystąpić do oceny wiarygodności zeznań tych świadków (Rw 387/66 — 26 V 1966 r.).

Art. 187. Istnienie w sprawie istotnych uchybień powinno z reguły powodować jej zwrot do uzupełnienia postępowania przygotowawczego — z posiedzenia niejawnego przed rozpisaniem rozprawy. W trakcie rozprawy taki zwrot sprawy powinien następować tylko w przypadkach wyjątkowych, tzn. wtedy, gdy naprawienie uchybienia przez sąd jest szczególnie utrudnione (Z 16/66 — 16 VIII 1966 r.).

Art. 244. Przy powtórny prowadzeniu sprawy na skutek uchylenia poprzedniego wyroku przez instancję rewizyjną sąd powinien ze szczególną uwagą badać, czy między zeznaniami składanymi na rozprawach zachodzą różnice, a jeśli tak, to rozważyć, czy ujawnione zmiany zeznań nie są następstwem tego, że zeznający znają treść innych dowodów i ich ocenę dokonaną przez sąd; w szczególności sąd powinien dokładnie wyjaśnić, dlaczego nowe wersje i dowody nie były przez zeznających (zwłaszcza oskarżonego) wysuwane i dlaczego co do nich nie zgłaszano wniosków w toku poprzednich rozpraw. W rezultacie, ponowna rozprawa nie może być prowadzona w oderwaniu od poprzedniej. Sąd powinien ujawniać różnice i oceniać je, uwzględniając w szczególności to, że treść dowodów uzyskanych na

poprzednich rozprawach oraz ich ocena ze strony sądów poszczególnych instancji jest zwykle znana zarówno świadkom, jak i oskarżonym.

Nie oznacza to oczywiście, żeby sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy był związany oceną dowodów zastosowaną przez sąd poprzedni. Nie sugerując się tą oceną, sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy nie może jednak pomijać dowodów uzyskanych na poprzednich rozprawach i niejako a priori dawać pierwszeństwo dowodom, które bezpośrednio przeprowadził (Rw 15/66 — 27 I 1966 r.).

Art. 282. Wydane w toku postępowania odwoławczego postanowienie Izby Wojskowej Sądu Najwyższego uchylające orzeczenie sądu I instancji i kierujące sprawę do ponownego rozpoznania mogą być poddane rewizji w trybie nadzoru sądowego (art. 282—288 k.w.p.k.) tylko wówczas, jeżeli postanowienia te są dotknięte tego rodzaju wadą, która powoduje ich materialnoprawną niezdolność do uruchomienia dalszego postępowania, a tym samym materialnoprawną niemożność ich wykonania (Cała Izba Wojskowa 22 VI 1966 r. — U 2/66).

Ustawa z dnia 20 VII 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego (Dz. U. nr 38, poz. 348 ze zm.).

Art. 5. Gdy oskarżony jednym czynem narusza kilka przepisów ustawy karnej, to sprawa nie może być rozpoznana w trybie uproszczonym, jeżeli choćby jeden z naruszonych przepisów wymagał rozpoznania jej w trybie zwykłym, niezależnie od tego, który z naruszonych przepisów ma w myśl art. 36 k.k. zastosowanie (VI KZP 29/66 — 18 XI 1966 r.).

Ustawa z dnia 21 I 1958 r. o wzmoczeniu ochrony własności społecznej przed szkodami wynikającymi z przestępstwa

Art. 2. Przed powzięciem decyzji co do wymierzenia kary przepadku majątku sąd powinien zbadać i ustalić, przynajmniej w ogólnych zarysach, jaki majątek jest własnością sprawcy i na podstawie tych danych rozstrzygnąć, czy należy orzec przepadek majątku w całości, czy też w części i jakiej. Przy podjęciu tej decyzji sąd powinien kierować się ogólnymi dyrektywami dotyczącymi wymiaru kary, zawartymi art. 40 k.k.W.P. oraz w art. 56 k.k., dotyczącym wymiaru grzywny (Rw 597/66 — 16 VIII 1966 r.).

Ustawa z dnia 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciwko własności społecznej (Dz. U. nr 36, poz. 228)

Art. 2 § 1. Dla wykonania orzeczenia o przepadku majątku skazanego objętego małżeńską wspólnością ustawową nie jest potrzebne nadanie temu orzeczeniu przewidzianej w art. 787 k.p.c. klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi skazanego. Nadanie tej klauzuli jest natomiast wymagane wtedy, gdy wierzyciel jednego z małżonków, np. skarb państwa, co do grzywny i kosztów sądowych chce skorzystać z prawa zaspokojenia się z majątku objętego wspólnością ustawową (uchwała składu 7 sędziów SN VI KZP S9/66 — 2 XII 1966 r.).

Art. 2. Kradzież mienia społecznego z zamkniętego na kłódkę pomieszczenia przy użyciu dopasowanego klucza do tejże kłódki, jeśli sprawca działał ze z góry powziętym zamiarem zagarnięcia tym sposobem mienia społecznego, wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 2 § 2 lit. b ustawy z dnia 18 VI 1959 r. (VI KZP 42/66 — 3 XII 1966 r.).

ORZECZNICTWO SADU NAJWYŻSZEGO
W SPRAWACH ZE STOSUNKU PRACY I O ZAOPATRZENIE
EMERYTALNE

Dekret z 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. nr 23, poz. 27 i z 1965 r. nr 14, poz. 98)

Art. 13. Dalsze istnienie inwalidztwa pracownika, który jako kesoniarz uzyskał rentę inwalidzką z powodu choroby zawodowej kesoniarza, ocenia się według jego zdolności do wykonywania zawodu kesoniarza, chociażby pracownik był zatrudniony w chwili kontrolnego badania w innym zawodzie, np. montera (wyrok z 21 III 1966 r. — III URN 3/66).

Art. 18 pkt 1, ust. 19 art. 10. W razie ustania prawa do renty inwalidzkiej z powodu braku inwalidztwa, podstawę prawną do jej wstrzymania nie stanowi art. 40, lecz art. 18 pkt 1 art. 19 ust. 1 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, przy czym konieczną przesłanką dla uznania prawa do renty za wygasłe jest stwierdzenie przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (albo przez lekarzy biegłych sądowych) istotnej poprawy stanu zdrowia rencisty nie pozwalającej na dalsze uznanie jego inwalidztwa.

Jeżeli w sposób stanowczy zostanie wykazane, że rencista pobierający rentę inwalidzką nie jest i w ogóle nie był inwalidą, wstrzymanie renty znajduje uzasadnienie w ust. 1 art. 19 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym (wyrok z 17 II 1966 r. — III PU 28/65, SPiKA 1967, z. 3, poz. 57).

Art. 24. Pracownik, który poniósł szkodę wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej w wyniku naruszenia przez zakład pracy swoich obowiązków w zakresie ochrony życia i zdrowia pracowników, ma prawo do renty odszkodowawczej w wysokości wyrządzonej mu szkody niezależnie od tego, czy pobiera on z powodu następstw tego wypadku lub choroby zawodowej rentę inwalidzką z ubezpieczenia społecznego. Następstwa bowiem wypadku lub choroby zawodowej mogą nie uzasadniać zaliczenia pracownika co najmniej do III grupy inwalidów, lecz to nie oznacza jeszcze, że pracownik nie poniósł w ogóle szkody, jeżeli wskutek zmniejszonej wydajności pracy nie może on osiągnąć zarobków o poprzedniej wysokości.

W razie przyznania poszkodowanemu w przyszłości renty inwalidzkiej z powodu tego wypadku lub choroby zawodowej, zakład pracy będzie mógł na podstawie art. 907 § 2 k.c. żądać uchylecia renty lub zmiany jej wysokości (wyrok z 14 II 1966 r. — I PR 38/66).

Art. 24—26. Pracownikowi, który uległ wypadkowi w zatrudnieniu na terenie innego zakładu pracy, przysługuje roszczenie odszkodowawcze przeciwko każdemu, kto zawinił wypadek. Jakkolwiek przepisy b.h.p. są ustanawiane w interesie pracowników, naruszenie tych przepisów, jeśli spowoduje szkodę osoby nie będącej pracownikiem tego zakładu pracy, lecz uprawnionej do przebywania na terenie tego zakładu, uzasadniać będzie odpowiedzialność zakładu wobec tej osoby na podstawie art. 134 k.z. (obecnie art. 415 k.c.). Wynika to z ogólnych zasad prawa cywilnego, że każdy, kto z winy swej wyrządził szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Znajduje to też potwierdzenie w przepisach art. 24—26 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, które wskazują na intencję ustawodawcy pewnego ograniczenia odpowiedzialności za wypadek w zatrudnieniu tylko w stosunku do zakładu pracy pracownika, a nie w stosunku do osoby trzeciej (wyrok z 2 VI 1966 r. — II CR 421/65).

Art. 73. Jeżeli Sąd Najwyższy po rozpatrzeniu rewizji nadzwyczajnej sam orzeka w sprawie, powinien orzec o całości sprawy od początku. Nieuzasadnione są jakiegokolwiek ograniczenia wpływające z wiązania przepisów i zasad wzo-

wienia postępowania administracyjnego na wniosek strony (art. 73) z przepisami i zasadami obowiązującymi Sąd Najwyższy przy rozpatrywaniu rewizji nadzwyczajnej, które takich ograniczeń nie przewidują (wyrok z dnia 11 XII 1965 r. — III PU 21/65).

Dekret z 14 VIII 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r., nr 23, poz. 98 ze zmianami)

Art. 26. I. Dokonane za zgodą właściwych organów wypowiedzenie warunków pracy lub płacy pracownikom, z którymi niedopuszczalne jest rozwiązanie stosunku pracy przez wypowiedzenie ze względu na pełnione przez nich funkcje społeczne, nie narusza zagwarantowanej im szczególnej ochrony prawnej wówczas:

a) gdy wypowiedzenie stało się konieczne bądź z przyczyn, które wynikły ze zmian natury organizacyjnej lub płacowej, wprowadzonych przez akty normatywne albo zarządzenia jednostek nadrzędnych, bądź z przyczyn po stronie pracowników, które uniemożliwiają dalsze zatrudnienie ich na dotychczasowym stanowisku;

b) gdy zmiana warunków pracy lub płacy nie wykracza poza granice koniecznej potrzeby i uwzględnia usprawiedliwiony interes pracownika.

II. Zasada określona w punkcie I ma również zastosowanie do inwalidów wojennych i wojskowych.

III. Wskazane wyżej ograniczenie możliwości wypowiedzenia warunków pracy lub płacy nie dotyczy pracowników, co do których wypowiedzenie stosunku pracy ze względu na pełnione przez nich funkcje społeczne wymaga jedynie zgody właściwego organu (uchwała składu 7 sędziów SN z 7 VI 1965 r. — III PO 24/64, wpisana do księgi zasad prawnych).

Zebrał

Tadeusz Wasylecki

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Dekret z 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. nr 23, poz. 97 i z 1968 r. nr 14, poz. 98)

Art. 7 ust. 2. W przypadku gdy pracownik nie ma unormowanego czasu pracy (np. dozór ogólny pewnych obiektów), albo gdy z uwagi na charakter pracy nie ma możliwości wymiaru godzin pracy obowiązującego w danym zawodzie lub gdy brak jest w tym zakresie postanowień szczególnych, warunek, aby praca była wykonywana w połowie wymiaru godzin (art. 7 ust. 2 dekretu) uważa się za spełniony w tych okresach, w których pracownik osiągnął wynagrodzenie nie niższe od połowy minimalnej płacy ustanowionej dla pracowników niekwalifikowanych zatrudnionych w uspołecznionych zakładach pracy (wyrok z 8 XII 1966 r. — III TR 1684/66).

Art. 9 dekretu oraz § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 10 IX 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz. U. nr 39, poz. 176 i z 1964 r., nr 34, poz. 215)

Jeżeli zatrudnienie pracownika na jakimś stanowisku w zakładzie pracy, który jest objęty pewnym działem przemysłu określonym w wykazie prac wykonywanych w warunkach szkodliwych dla zdrowia (załącznik do wymienionego rozporządzenia z 10 IX 1956 r.), nie jest uznane za zatrudnienie I kategorii dlatego, że to stanowisko pracy nie jest wymienione w tym dziale przemysłu, to zatrudnienie tego pracownika nie może być również uznane za zatrudnienie I kategorii w drodze analogii do stanowisk pracy wymienionych w innych działach przemysłu, cho-

ciężby czynności tego pracownika były podobne i swym charakterem odpowiadały czynnościom i stanowiskom pracy określonym w innych działach przemysłu.

Wykaz prac wykonywanych w warunkach szkodliwych dla zdrowia obejmuje tylko te czynności (stanowiska pracy), przy których wykonywaniu czynniki szkodliwe występują w dużym nasileniu i przy obecnym stanie techniki i urządzeń b.h.p. nie mogą być w najbliższym czasie usunięte lub wydatnie zmniejszone i wskutek tego następuje wcześniejsze zużycie organizmu pracownika i powstanie inwalidztwa. Ponieważ nie we wszystkich rodzajach przemysłu czynniki szkodliwe dla zdrowia występują na tego samego rodzaju lub nawet na zbliżonych znacznie do siebie stanowiskach pracy w jednakowym nasileniu, przeto wykaz prac został ujęty w działy, obejmujące prace (czynności) w poszczególnych przemysłach, w których ta szkodliwość występuje w odpowiednio wysokim stopniu (nasileniu). W związku z tym powstał przepis § 2 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 10 IX 1956 r., postanawiający, że stanowiska pracy wymienione w działach II—XIV wykazu dotyczą tylko pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach podległych resortom, do których zakresu działania należy dany rodzaj przemysłu (wyrok z dnia 8 XII 1966 r. — III TR 923/66).

Art. 10 dekretu i § 9 rozporządzenia ministra pracy i opieki społecznej z dnia 22 XI 1956 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru renty (Dz. U. nr 59, poz. 280 i z 1958 r., nr 26, poz. 113)

Wysokość zarobków pracownika, za którego były opłacane zryczałtowane składki ubezpieczeniowe (uchwała nr 626 Rady Ministrów z dnia 6 VIII 1955 r. — M. P. nr 80, poz. 952), może być udowodniona w każdy sposób dający gwarancję należytego ich wykazania zgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy (zapiski w legitymacji ubezpieczeniowej, zgłoszenia do ubezpieczenia itp.), jeżeli zarobki te ze względu na swą wysokość nie podlegały podatkowi od wynagrodzeń (wyrok z 2 IV 1966 r. — III TR 1757/65).

Art. 17 i 73. W razie zmiany wykładni przepisu prawnego dokonanej przez organ rentowy z własnej inicjatywy lub w związku z orzecznictwem sądowym, nie uważa się poprzednio stosowanej wykładni tego przepisu za błąd organu rentowego w rozumieniu art. 73 ust. 2 dekretu. Zmianę taką uważa się za zajęcie okoliczności mającej wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość w rozumieniu art. 17 ust. 1 dekretu i świadczenie wypłaca się stosownie do art. 17 ust. 2 dekretu od daty zgłoszenia nowego wniosku o przyznanie danego świadczenia lub — gdy nie było takiego wniosku — od dnia wydania decyzji (wyroki z 27 VI 1966 r. — II TR 591/66, i z 21 VII 1966 r. — I TR 1783/65).

Art. 32. W razie wznowienia wypłaty renty po ustaniu zatrudnienia, nie jest wymagany odrębny wniosek o ponowne ustalenie wysokości renty, jeżeli z akt wynika, że zatrudnienie trwało co najmniej przez 3 lata, a skarżący kwestionował przyjęcie w decyzji wznawiającej wypłatę renty poprzedniej podstawy wymiaru renty (wyrok z 3 VIII 1966 r. — III TR 1409/66).

Art. 32 dekretu i § 3 i 8 rozporządzenia Rady Ministrów z 4 III 1964 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego adwokatów — członków zespołów adwokackich (Dz. U. nr 10, poz. 62)

Rencista, któremu przyznano rentę starczą z tytułu służby państwowej, a następnie zawieszono wypłatę tej renty z powodu wykonywania przez rencistę zawodu adwokata, nie ma on prawa do renty starczej na podstawie powyższego rozporządzenia z 4 III 1964 r. przy przyjęciu za podstawę wymiaru renty zarobków osiągniętych ostatnio w zespole adwokackim. Dla adwokatów bowiem nie został stworzony odrębny system zaopatrzenia emerytalnego, lecz zostali oni jedynie objęci przepisami dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich

rodzin. Wobec tego może nastąpić jedynie ponowne ustalenie wysokości dawnej renty starczej na podstawie art. 32 dekretu, a przy przyjęciu zarobków osiąganych w zespole adwokackim ustalenie tej wysokości może nastąpić dopiero po upływie 3 lat od wejścia w życie wymienionego rozporządzenia z 4 III 1964 r., tj. od 1 I 1964 r., gdyż od tego dnia wynagrodzenia adwokatów uważa się za zarobki z tytułu zatrudnienia (wyrok z 25 IV 1966 r. — III TR 1881/65).

Art. 58. Wykładowca w Akademii Medycznej nie jest pracownikiem nauki uprawnionym do dodatku do renty (wyrok z 30 VI 1966 r. — I TR 1512/65).

Art. 69 dekretu i § 10 rozporządzenia ministra pracy i opieki społecznej z 27 XI 1958 r. w sprawie orzekania o inwalidztwie i zaliczenia do jednej z grup inwalidów (Dz. U. nr 73, poz. 268).

Nie przeprowadza się kontrolnych badań lekarskich rencistów, których inwalidztwo powstało z powodu choroby zawodowej, a którzy ukończyli: mężczyźni — 60 lat, a kobiety — 55 lat. Przeciwnie stanowisko nie znajduje uzasadnienia w nie nasuwającym wątpliwości sformułowaniu przepisu § 10 powyższego rozporządzenia, w którym nie wymieniono choroby zawodowej. Przepis ten ma charakter szczególny w stosunku do ogólnej zasady ustanowionej w art. 69 lit. b) dekretu i nie może być interpretowany rozszerzająco (wyrok z 7 IV 1966 r. — I TR 2209/66).

Art. 73. Nie jest błędem organu rentowego w rozumieniu art. 73 ust. 2 dekretu oparcie decyzji na błędnym zaświadczeniu zakładu pracy o okresie zatrudnienia pracownika ubiegającego się o rentę (wyrok z 18 III 1966 r. — III TR 1630/65).

Ustawa z 28' maja 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. nr 23, poz. 99)

Art. 5 i 10. Pracownik, który z powodu wypadku w zatrudnieniu górniczym pobierał rentę wypadkową tylko przed datą objęcia go przepisami o rentach górniczych, ma prawo do górniczej renty inwalidzkiej, jeżeli wskutek pogorszenia następstw tego wypadku stał się ponownie inwalidą w czasie pracy górniczej wykonywanej po dniu objęcia go przepisami górniczymi, tzn. gdy spełnia ogólne warunki do przyznania górniczej renty inwalidzkiej. Do pracownika takiego nie ma zastosowania przepis art. 28 ust. 4 wymienionej ustawy, albowiem w chwili objęcia go przepisem o rentach górniczych i w chwili wejścia w życie powyższej ustawy renty wypadkowej już nie pobierał, a inwalidą stał się dopiero z powodu pogorszenia następstw dawnego wypadku w czasie wykonywania pracy górniczej po dniu objęcia go przepisami o rentach górniczych (wyrok z 9 VIII 1966 r. — I TR 2239/65).

Dekret z 19 I 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r., nr 55, poz. 273)

Art. 10. Pracownikowi kolejowemu, któremu w miejsce dawnego kolejowego zaopatrzenia emerytalnego kolejowy organ rentowy przyznał od 1 VII 1958 r. na podstawie art. 25 wymienionego dekretu z dnia 19 I 1957 r. kolejową rentę starczą w wysokości i na zasadach określonych w dekreście z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym (ze względu na przyjęcie za podstawę wymiaru renty zarobków spoza kolei jako korzystniejszych), nie ma prawa do dodatku do renty za wysługę lat ponad 25 lat przewidzianego w art. 10 dekretu z 19 I 1957 r. W myśl bowiem tego przepisu dodatek taki przysługuje tylko tym kolejowym rencistom, którzy uzyskali renty w wysokości i na zasadach określonych w dekreście z 19 I 1957 r., a nie w dekreście z dnia 25 VI 1954 r., a ten ostatni dekret takich dodatków nie przewiduje.

Nietrafne jest również stanowisko wywodzące prawo do takiego dodatku z art. 39 dekretu z 19 I 1957 r. Przepis ten bowiem stanowi, że do świadczeń przyznanych na podstawie art. 35—38 dekretu z 19 I 1957 r. oraz do osób uprawnionych do tych

świadczeń mają zastosowanie przepisy dekretu z 25 VI 1954 r. oraz przepisy dekretu z 19 I 1957 r. Przepis ten należy zatem rozumieć w ten sposób, że skoro na podstawie art. 35 dekretu z 19 I 1957 r. można było przyznać (w ściśle określonych przypadkach) kolejowe renty starcze w wysokości i na zasadach określonych w tym dekrete z 19 I 1957 r., a w pewnych przypadkach (również określonych) kolejowe renty starcze w wysokości i na zasadach określonych w dekrete z 25 VI 1954 r., to do pierwszych kolejowych rent starczych stosuje się w myśl art. 39 dekretu z 19 I 1957 r. odpowiednio przepisy dekretu z 19 I 1957 r. (a więc i art. 10), a do drugich kolejowych rent starczych stosuje się tylko przepisy dekretu z 25 VI 1954 r. Odmienne stanowisko byłoby zatem sprzeczne z ogólnymi założeniami dekretu z 19 I 1957 r. (wyrok z 16 XII 1966 r. — III TR 1258/66).

Ustawa z 29 III 1965 r. o ubezpieczeniach społecznych rzemieślników (Dz. U. nr 13, poz. 90)

Art. 7 i 43. Nie podlegają zaliczeniu do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania rent przewidzianych w dekrete o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym okresy samoistnie wykonywanego rzemiosła przez rzemieślników, którzy po wejściu w życie wymienionej wyżej ustawy, tj. po dniu 1 VII 1965 r. nie podlegali obowiązkowi ubezpieczenia społecznego rzemieślników wprowadzonemu tą ustawą. W myśl bowiem art. 43 powyższej ustawy do okresów zatrudnienia w rozumieniu dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym podlegają zaliczeniu jedynie okresy ubezpieczenia społecznego rzemieślników określone w art. 7 powyższej ustawy, tj. miesiące, w których istniał obowiązek ubezpieczenia i za które to miesiące zostały opłacone składki ubezpieczeniowe. Obowiązek ubezpieczenia społecznego rzemieślników powstał dopiero z dniem 1 VII 1965 r., (wyrok z 16 VI 1966 r. — I TR 175/66).

Art. 20. Zawarty w tym przepisie warunek powstania inwalidztwa II lub I grupy w czasie trwania ubezpieczenia lub w ciągu dwóch lat po jego ustaniu uznać należy za spełniony także w przypadku, gdy u rzemieślnika, który wprowadzie przed objęciem go ubezpieczeniem był już inwalidą II grupy, lecz wykonując nadal samodzielnie rzemiosło stał się inwalidą I grupy z powodu tego samego schorzenia albo co najmniej inwalidą II grupy z powodu innego nowo powstałego schorzenia (wyrok z 17 VIII 1966 r. — III TR 1510/66).

Art. 41. Nie ma prawa do renty inwalidzkiej przewidzianej w wymienionej wyżej ustawie rzemieślnik, który wprowadzie pobierał w dniu wejścia w życie tej ustawy (1 VII 1965 r.) zasiłki z funduszków Związku Izb Rzemieślniczych i zaprzestał wykonywania rzemiosła, lecz: a) jest inwalidą zaledwie III grupy (wyrok z 26 VII 1966 r. — III TR 993/66), albo b) stał się inwalidą I lub II grupy dopiero po dniu wejścia w życie tej ustawy (wyrok z 28 I 1966 r. — III TR 917/66).

Ustawa z 12 III 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz. U. nr 17, poz. 71)

Art. 10 i 16. Właściciel, który w zamian za przejęte na własność państwa gospodarstwo rolne, otrzymał gospodarstwo zamienne, lecz następnie decyzją właściwej władzy został pozbawiony tego zamiennego gospodarstwa na rzecz państwowego gospodarstwa rolnego, ma prawo do renty określonej w wymienionej wyżej ustawie (wyrok z 25 III 1966 r. — IV TR 2045/65).

Ustawa z 28 VI 1962 r. o przejmowaniu niektórych nieruchomości rolnych w zagospodarowanie lub na własność państwa oraz o zaopatrzeniu emerytalnym właścicieli tych nieruchomości i ich rodzin (Dz. U. nr 38, poz. 166)

Art. 10. Jeżeli gospodarz rolny w chwili nadania mu jakiegoś gospodarstwa rolnego, a następnie w chwili przejścia tego nadanego gospodarstwa rolnego był

równocześnie formalnym (hipotecznym) właścicielem jeszcze innego gospodarstwa rolnego, którego użytkownikiem był jednak syn tego gospodarza, to okoliczność, że notarialny akt darowizny tego gospodarstwa na rzecz syna dotychczasowego użytkownika) został sporządzony dopiero po przejściu na własność państwa nadanego poprzednio gospodarstwa, nie stoi na przeszkodzie w uzyskaniu przez tego gospodarza renty określonej w powyższej ustawie (wyrok z 18 I 1966 r. — IV TR 712/65).

Zebrał

Tadeusz Wasylecki

ORZECZNICTWO GŁÓWNEJ KOMISJI ARBITRAŻOWEJ

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16, poz. 93)

Art. 354 i 386. Zawarte w tzw. książce gwarancyjnej postanowienie, w myśl którego dostarczenie (transport) samochodu do miejsca naprawy odbywa się kosztem użytkownika, nie dotyczy tych przypadków, gdy potrzeba transportu samochodu celem usunięcia usterek, i to na znaczną odległość, wynikła na skutek istotnych wadliwości w dokonywaniu naprawy samochodu (16 III 1966 r. — 1-423/66).

Kodeks zobowiązań z 27 X 1933 r. (Dz. U. nr 82, poz. 598 wraz ze zmianami)

Art. 158 § 2. Jednostka gospodarki uspołecznionej, która w drodze inkasa bankowego bezpodstawnie pobrała sumę pieniężną z konta bankowego innej jednostki tejże gospodarki, odpowiada za pełną szkodę wyrządzoną tym czynem. W każdym razie bezpodstawnie inkasujący obowiązany jest do zapłaty pokrzywdzonemu odsetek od dnia bezpodstawnego inkasa (19 IV 1966 r. — BO-3135./66).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148)

§ 22. Z chwilą upływu terminu ustalonego w umowie na wykonanie dostawy odbiorca obowiązany jest dochodzić kary umownej za zwłokę w wykonaniu dostawy. Uzgodnienie przez strony dalszych terminów zrealizowania nie wykonanej dostawy, gdy dostawca popadł już w zwłokę, pozostaje bez wpływu na wymagalność roszczenia o zapłatę kary umownej za zwłokę w wykonaniu dostawy (13 VI 1966 r. — BO-4752/66).

§ 55. W sporze o kary umowne za zwłokę w zakończeniu robót budowlano-montażowych komisja arbitrażowa nie może pominąć ujawnionej w toku postępowania okoliczności, że nie osiągnięto założonych efektów realizowanej inwestycji. W związku z tym komisja arbitrażowa nie może poprzestać na rozpoznaniu wniosku arbitrażowego w granicach dochodzonego roszczenia i wniosków dowodowych stron, lecz powinna przeprowadzić z urzędu postępowanie w zakresie umożliwiającym wydanie orzeczenia, które zapewniłoby oddanie inwestycji do użytku (25 IV 1966 r. — BO 1799/66).

§ 61. Powoda obciążają koszty postępowania arbitrażowego wszczętego celem uzyskania zasądzenia roszczenia objętego fakturą, która w tym czasie — na skutek zaakceptowanego przez dłużnika żądania zapłaty — pozostawała w banku w oczekiwaniu na pokrycie w drodze inkasa bankowego.

Z motywów uzasadnienia:

[...] Fakt, że powód nie uzyskał pokrycia swej należności bezzwłocznie po złożeniu faktury na inkaso, lecz musiał odczekać na pokrycie faktury przez okres około sześciu tygodni, nie uprawniał powoda do równoczesnego dochodzenia swej

należności zarówno w trybie inkasa, jak i w (znacznie kosztowniejszym) procesie arbitrażowym.

Wyłożone w tej sytuacji koszty procesu arbitrażowego tylko o tyle można byłoby uznać za niezbędne, gdyby chodziło o poważniejszą kwotę, a sytuacja finansowa dłużnika byłaby tego rodzaju, że orzeczenie arbitrażowe mogło zapewnić szybsze dojście do zaspokojenia roszczenia. Jak wynika ze stanu faktycznego, w sprawie niniejszej przypadek ten nie miał miejsca, skoro chodziło o pretensję stosunkowo niewielką, a przejściowy brak środków na rachunku rozliczeniowym nie miał takich rozmiarów, by orzeczenie arbitrażowe było w stanie zapewnić szybkie pokrycie pretensji powoda.

Oceniając ten problem, należy mieć na uwadze, że jednostki gospodarki społecznej obowiązane są przy podejmowaniu swych czynności respektować nie tylko własne interesy, lecz także interesy gospodarki narodowej jako całości. Zasadę tę wypowiedział art. 386 kodeksu cywilnego, wskazując wyraźnie, że jednostki gospodarki społecznej winny w prawnych czynnościach obrotu, a więc także przy rozliczeniach, uwzględniać zarówno koszty obrotu, jak i zabezpieczenie gospodarki narodowej przed stratami [...]. (30 VI 1965 r. — BO-2604/65).

§ 72 ust. 3. Rozstrzygnięcie sporu na podstawie dowodów złożonych dopiero w toku postępowania w drugiej instancji nie stanowi naruszenia przepisu § 72 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148). (15 VIII 1966 r. — BO-6680/66).

Zarządzenie przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z 2 IV 1963 r. w sprawie przydziałów, rozdzielników i uzgodnień dostaw oraz ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej (M. P. nr 34, poz. 172)

§ 20 ust. 4. Jeżeli rozdzielnik wymieniał tylko grupę produkowanych artykułów, to producent obowiązany jest wykonać dostawę w żądanych przez odbiorcę asortymentach, o ile mieszczą się one w powyższej grupie i są przewidziane w katalogach producenta (27 V 1966 r. — 1-5030/66).

§ 24, 32 i 91. W braku w tym przedmiocie umowy stron nie ma podstaw do traktowania objętych poszczególnymi zamówieniami części zamiennych do określonych typów ciągników jako jednolitej i niepodzielnej całości, z tą konsekwencją, że zwłoka w dostawie niektórych tylko części do danego typu ciągnika miałyby być uważana za równoznaczną ze zwłoką w dostawie wszystkich części, których dotyczy konkretne zamówienie, a więc i tych części, które dostarczono w terminie.

Z motywów uzasadnienia;

[...] W myśl § 91 ust. 1 pkt 1 lit. e) ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym dostawca obowiązany jest zapłacić odbiorcy za każdy dzień zwłoki w dostawie karę umowną obliczoną w określonym procencie wartości przedmiotu dostawy dostarczonego z opóźnieniem.

W braku w tym względzie umowy stron, jak też wobec niezamieszczenia odpowiedniego postanowienia w regulującym niektóre aspekty stosunków między stronami porozumieniu zawartym w dniu 17 XI 1964 r. pomiędzy pozwanym dostawcą i Wojewódzkim Zjednoczeniem Przedsiębiorstw Mechanizacji Rolnictwa, nie ma podstaw do traktowania objętych poszczególnymi zamówieniami części zamiennych do określonych typów ciągników jako jednolitej i niepodzielnej całości z tą konsekwencją, że zwłoka w dostawie niektórych tylko części do danego typu ciągników miałyby być uważana za równoznaczną ze zwłoką w dostawie wszystkich części, których dotyczy konkretne zamówienie, a więc i tych części, stanowiących w niniejszej sprawie ogromną większość, które w rzeczywistości w terminie dostarczono. Przeciwnego stanowiska, reprezentowanego w nadzwyczajnej rewizji, nie

uzasadnia powołany w niej przepis § 32 ust. 2 o.w.d., w myśl którego dostawę uważa się za wykonaną dopiero po skompletowaniu przedmiotu dostawy. W świetle przepisu § 24 ust. 1 pkt 1 o.w.d. o niekompletności przedmiotu dostawy w rozumieniu o.w.d. można mówić w sytuacji, gdy przedmiot dostarczony został bez części składowych potrzebnych do użycia go zgodnie z przeznaczeniem lub do uruchomienia (wchodzą tu w grę maszyny). Materiał sprawy nie daje zaś podstaw do przyjęcia, aby części zamienne, których w terminie nie dostarczono, nie stanowiły przedmiotów samoistnych, lecz wchodziły w skład innych części, które w związku z tym dostarczone zostały w stanie niekompletnym, a ponadto powodowy dostawca nie udowodnił, iż nie dostarczenie w terminie niektórych spośród zamówionych w bardzo różnorodnych ilościach rozmaitych części zamiennych skutkowało niemożność zużytkowania wszystkich części pozostałych. Gdyby nawet przyjąć, że części zamienne objęte poszczególnymi zamówieniami stanowiły zespół (komplet) części niezbędnych do wykonania kapitalnego remontu określonej ilości silników, czemu zresztą pozwany dostawca w toku całego postępowania zaprzeczał, to i w takim przypadku powodowy odbiorca nie mógłby żądać ex lege zapłaty kary umownej za zwłokę obliczonej do chwili wydania ostatniej części od wartości całego zespołu, gdyż przepisy ogólnych warunków dostaw taki sposób obliczenia kary za zwłokę przewidują jedynie w sytuacji, w której chodzi o dostawę maszyn i urządzeń przeznaczonych na inwestycje i nie dostarczono części, bez której ten zespół maszyn i urządzeń nie może być eksploatowany (§ 91 ust. 4) [...]. (9 III 1966 r. — BO 770/66).

§ 36, 41, 91. Producent obowiązany jest zapłacić karę umowną za dostarczenie przedmiotu z wadami niezależnie od poniesienia przezeń kosztów związanych z wykonaną w ramach gwarancji naprawą lub wymianą tego przedmiotu (7 XI 1966 r. — BO-9397/66).

§ 44, 47 i 90. Zwłoka dostawcy, który nie wysłał zawiadomienia o oddaniu przesyłki do przewozu, § 44 ust. 1 i § 47 ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym, kończy się w każdym razie w dacie otrzymania przesyłki przez odbiorcę, przewidziane zatem w § 90 ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym odszkodowanie za zwłokę liczy się od dnia następnego po wysłaniu przesyłki do daty otrzymania tej przesyłki przez odbiorcę (14 I 1966 r. — 1-13354/65).

§ 76, 79, 91, 92, 94. 1. Dostawca, który przewiduje niemożność wykonania dostawy zgodnie z zawartą umową, może zwrócić się we właściwym czasie do odbiorcy z propozycją zmiany lub rozwiązania umowy, a w razie nie osiągnięcia porozumienia uprawniony jest wystąpić z odpowiednim wnioskiem do komisji arbitrażowej.

2. Jednostronne zwolnienie się przez dostawcę od obowiązku wykonania świadczenia, choćby nawet dostawca ofiarowywał odbiorcy karę umowną za odstąpienie z winy dostawcy od umowy, należy uznać za prawnie niedopuszczalne i złożone w celu tego zwolnienia się oświadczenie dostawcy nie powoduje ustania obowiązku wynikającego z zawartej umowy.

3. Odstąpienie od umowy dostawy przez odbiorcę z winy dostawcy nie musi nastąpić niezwłocznie po bezskutecznym upływie terminu wykonania umowy. Odbiorca może przede wszystkim dochodzić wykonania zobowiązania i w tym celu wyznaczyć dostawcy dodatkowy termin jego wykonania. Dopiero z chwilą, w której odbiorca odstąpił od umowy z winy dostawcy, dostawca jest wolny od obowiązku wykonania swego świadczenia (4 V 1966 r. — BO-1948/66).

§ 79. Nie ma podstaw do żądania od dostawcy kary umownej za zwłokę w wykonaniu dostawy, choćby odbiorca wyraził zgodę na przesunięcie pierwotnie umówionego terminu dostawy dopiero po jego upływie, jeżeli dostawca zgłosił propozycję przedłużenia terminu dostawy przed upływem pierwotnie umówionego ter-

minu i jeżeli taka zmiana umowy była gospodarczo uzasadniona (17 II 1966 r. — 1-13098/65).

§ 91 ust. 3. 1. Z istoty odbioru metodą reprezentatywną wynika, że nie wszystkie przedmioty danej partii dostawy, np. nie wszystkie butelki wina z danej partii, muszą być badane i nie wszystkie muszą wykazywać wady, aby istniały podstawy do zdyskwalifikowania całej partii towaru badanej tą metodą. W tym stanie rzeczy przy dokonywaniu zgodnie z obowiązującą normą badania towaru metodą reprezentatywną (§ 91 ust. 3 ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym) ujawnienie w próbie przedmiotów (butelek wina) z wadami uzasadnia obciążenie dostawcy karą umowną obliczoną od wartości całej partii.

2. Reprezentatywny charakter przewidzianej normą próbki nie ogranicza się tylko do wymogów jakościowych towaru wyszczególnionych w normie, lecz odnosi się również do oczywiście niedopuszczalnych zanieczyszczeń ciałami obcymi, chociaż norma o tym nie wspomina (9 III 1966 r. — BO-815/66).

§ 91 ust. 3. Bezskuteczne jest kwestionowanie prawidłowości dokonania odbioru jakościowego dostarczonej tkaniny metodą reprezentatywną (§ 91 ust. 3 o.w.d.), jeżeli zarzuty w tym przedmiocie nie zostały zgłoszone przy załatwianiu reklamacji odbiorcy przez przedstawiciela dostawcy, który dokonał przeglądu zareklamowanej tkaniny (12 V 1966 r. — 1-3273/66).

Zarządzenie przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z 16 X 1959 r. w sprawie uzgodnień dostaw i ogólnych warunków dostaw związanych z obrotem z zagranicą pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej (M. P. nr 92, poz. 494, zm. M.P. z 1961 r. nr 84, poz. 350. zm. M.P. z 1963 r. nr 34, poz. 171)

§ 15 ust. 2 o.w.d. import. Bieg terminu prekluzyjnego dla dochodzenia od nabywcy, którego reklamacja okazała się nie uzasadniona, zwrotu poniesionych przez sprzedawcę kosztów badania towaru importowanego (§15 ust. 2 ogólnych warunków dostaw towarów pochodzących z importu) rozpoczyna się w dacie doręczenia sprzedawcy atestu kontrolnego stwierdzającego bezzasadność zarzutów nabywcy (13 I 1966 r. — 1-13062/65).

§ 14 o.w.d. export. Stosownie do § 14 ust. 4 ogólnych warunków dostaw towarów przeznaczonych na eksport w reklamacji powinny być podane ilość i rodzaj towaru nie odpowiadające warunkom umowy, uzasadnienie reklamacji oraz rodzaj żądania zgłaszanego przez nabywcę; powyższy przepis nie przewiduje natomiast utraty roszczeń w przypadku nie dość szczegółowego opracowania reklamacji.

Z motywów uzasadnienia:

[...] W związku z zarzutami rewizji nadzwyczajnej, że pozwane Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego nie doręczyło powódce niezwłocznie późniejszych pism precyzujących ilości reklamowanych suszarek oraz rodzaj wad i o tej korespondencji, jak również o treści opinii Biura Rady Handlowego powódka dowiedziała się dopiero w toku sporu — stwierdzić należy, że jakkolwiek przepis § 14 ust. 4 o.w.d. towarów przeznaczonych na eksport postanawia, że: „w reklamacji powinna być podana ilość i rodzaj towaru, nie odpowiadające warunkom umowy, uzasadnienie reklamacji oraz rodzaj żądania”, nie przewiduje równocześnie rygору utraty roszczeń w przypadku nie dość szczegółowego opracowania reklamacji. Główna Komisja Arbitrażowa miała więc podstawę do przyjęcia, że nie można pozwanemu Przedsiębiorstwu Handlu Zagranicznego czynić zarzutu niedopełnienia warunków reklamacji, zwłaszcza że w danym przypadku wcześniejsze przesłanie szczegółowych pism reklamacyjnych nie zmieniłoby w niczym sytuacji powódki [...]. (15 VIII 1966 r. — BO-6680/66).

§ 17 o.w.d. import. Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego, jako sprzedawca mebli pochodzących z importu, nie może uchylić się od wprowadzenia do umowy dostawy z krajowym nabywcą postanowienia o udzieleniu gwarancji na meble,

której termin odpowiada okresowi gwarancji ustalonemu w kontrakcie zawartym przez sprzedawcę z zagranicznym dostawcą (30 IX 1966 r. — BO-8344/66).

Zarządzenie ministra handlu wewnętrznego z 2 X 1959 r. w sprawie branżowych warunków dostaw warzyw i owoców świeżych, ziemniaków wczesnych oraz ogórków kwaszonych i kapusty kwaszonej (M. P. nr 86, poz. 456)

§ 29 i 35. Organizator dostaw towaru łatwo psującego się, jak np. owoce, obowiązuje tak dobierać dostawców, aby towar tego rodzaju nie musiał być transportowany na zbyt — zgodnie z doświadczeniami obrotu — dużych odległościach (25 IV 1966 r. — BO 3253/66).

Zarządzenie ministra budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych z 14 IV 1958 r. w sprawie umów o roboty budowlano-montażowe, wykonywane przez przedsiębiorstwa państwowe (M. P. nr 32, poz. 186 i z 1960 r. nr 7, poz. 33)

§ 6 ust. 2. Zastrzeżenie w umowie o roboty budowlano-montażowe, że ustalony w niej termin wykonania robót ma charakter orientacyjny, jest prawnie bezskuteczne. Pomimo takiego zastrzeżenia, wykonawca jest związany wskazanym w umowie terminem.

Z motywów uzasadnienia:

[...] W myśl § 6 ust. 2 ogólnych zasad umów o roboty budowlano-montażowe (M. P. z 1958 r., nr 32, poz. 186), umowa powinna zawierać wszystkie dane i postanowienia zabezpieczające interesy stron, a w szczególności powinna określać termin ukończenia robót. Zastrzeżenie w umowie, że ustalony w niej termin wykonania robót jest terminem orientacyjnym, pozostaje w sprzeczności z wymogami wyżej wskazanego przepisu. Zastrzeżenie takie, gdyby przyjęć, iż jest prawnie skuteczne, stwarzałoby bowiem sytuację, w której zamawiający nie miałby zapewnionego wykonania umowy w skonkretyzowanym czasie i pozbawiony byłby możliwości domagania się ustalenia określonego terminu wykonania robót w trybie sporu przedumownego. Niedotrzymanie przy tym terminu wykonania robót przyjętego w umowie, z zastrzeżeniem, iż jest to termin orientacyjny, nie powodowałoby sankcji w postaci odszkodowania umownego za zwłokę. Taki stan rzeczy byłby sprzeczny z celem umowy pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej jako instrumentu mającego służyć zapewnieniu wykonania zadań planowych i prowadziłby do obejścia przepisów o odpowiedzialności za nienależyte wykonanie zobowiązania (por. orzeczenie zespołu rewizyjnego GKA w sprawie nr RN-99/60 opublikowane we wkładce do nr 5/155 „Przeglądu Ustawodawstwa Gospodarczego”, poz. 160) [...]. (27 IX 1966 r. — BO-6828/66).

Zarządzenie ministra budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych z 29 XII 1959 r. w sprawie zasad ustalania wynagrodzeń i dokonywania rozliczeń za roboty budowlano-montażowe wykonywane przez przedsiębiorstwa państwowe (M. P. nr 7, poz. 34)

§ 7. Inwestora nie obciążają dodatkowe koszty robót budowlano-montażowych wynikłe w trakcie realizacji inwestycji z przyczyn leżących po stronie wykonawcy, choćby nawet inwestor wyraził zgodę na poniesienie tych kosztów (4 IV 1966 r. — BO-1563/66).

Zarządzenie ministra budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych z 7 XI 1959 r. w sprawie umów o roboty budowlano-montażowe wykonywane na rzecz jednostek gospodarki społecznej przez jednostki gospodarki nie społecznej (M. P. nr 97, poz. 521)

§ 34, 35 ust. 2, 36 ust. 2, 40, ust. 2 i 3. Początkową datą, od której wykonawca ma prawo domagać się od zamawiającego zapłaty należności za roboty budowlano-montażowe, a w związku z tym początkiem biegu terminu prekluzyjnego dla dochodzenia tej należności jest następny dzień po dacie odbioru robót, a jeżeli od-

biór nie został dokonany albo dokonany został z opóźnieniem — następny dzień po dacie, w której w myśl przepisów odbiór powinien być przeprowadzony.

Z motywów uzasadnienia:

[...] Zgodnie z § 34 obowiązujących w sprawie ogólnych zasad umów o roboty budowlano-montażowe z 7 XI 1959 r. (M. P. nr 97, poz. 521), końcowe rozliczenie należności wykonawcy dokonywane jest fakturą końcową wystawioną na podstawie końcowego odbioru robót, zaś wg § 35 ust. 2 tych ogólnych zasad na podstawie faktury końcowej zamawiający pokrywa wynagrodzenie wykonawcy. Z powyższego wynika, że możliwość żądania przez wykonawcę wynagrodzenia za roboty budowlano-montażowe powstaje w dacie, w której istnieje podstawa do wystawienia faktury końcowej. Skoro w świetle powołanych przepisów podstawą taką stanowi odbiór robót przez zamawiającego, to początkową datą, od której wykonawca ma prawo domagać się od zamawiającego zapłaty należności za roboty, jest następny dzień po dacie odbioru robót, a jeśli odbiór nie został dokonany, albo dokonany został z opóźnieniem — następny dzień po dacie, w której w myśl przepisów odbiór robót powinien być przeprowadzony, a to w związku z postanowieniem § 36 ust. 2 wyżej wymienianych u.z.u. — dającym wykonawcy prawo do wystawienia faktury na podstawie jednostronnie sporządzonego protokołu odbioru robót w przypadku nieprzeprowadzenia przez zamawiającego w terminie odbioru robót [...]. (2 V 1966 r. — BO-2369/66).

Ustawa z 22 V 1958 r. o terenach dla budownictwa domów jednorodzinnych w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 31, poz. 138)

Inwestor budownictwa mieszkaniowego, który dochodzi zwrotu kosztów budowy urządzeń ogólnomiejskich od użytkowników tych urządzeń, powinien wykazać, że obowiązek budowy i sfinansowania określonych urządzeń przez pozwane jednostki gospodarki uspołecznionej został ustalony we właściwym trybie.

Z motywów uzasadnienia:

[...] Błędne było stwierdzenie instancji odwoławczej, stanowiące jedną z przesłanek rozstrzygnięcia przez nią sporu, iż zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy z 22 V 1958 r. o terenach dla budownictwa domów jednorodzinnych w miastach i osiedlach budowa urządzeń, o które chodzi w sporze, następuje na koszt państwa. Powyższy przepis bowiem został zmieniony postanowieniem art. 46 pkt 2 ustawy z 14 VII 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 32, poz. 159) przez skreślenie w nim wyrazów „na koszt państwa”. Zmiana ta nastąpiła jeszcze przed wybudowaniem przez powodową Spółdzielnię omawianych urządzeń, wobec czego powołana ustawa o terenach dla budownictwa domów jednorodzinnych w każdym razie nie dawała podstaw do przyjęcia obowiązku zwrotu powodowej Spółdzielni z funduszy państwowych kosztów wybudowanych przez nią urządzeń [...]. (8 VI 1966 r. — BO-2787/66).

Uchwała nr 3 Rady Ministrów z 8 I 1964 r. w sprawie upłynnienia zbędnych i nadmiernych zapasów niektórych przedmiotów (M.P. nr 5, poz. 22)

§ 12. Umowy z Powszechną Agencją Handlową o upłynnienie zbędnych i nadmiernych zapasów towarów pełnowartościowych są skuteczne tylko wówczas, jeżeli zostały zawarte zgodnie z wymogami § 12 uchwały nr 3 Rady Ministrów z 8 I 1964 r. (M. P. nr 5, poz. 22), a mianowicie, jeżeli towary te były zgłoszone uprzednio do upłynnienia właściwej jednostce zbytu, a jednostka ta nie zagospodarowała ich w trybie i terminie przewidzianym w powyższej uchwale (17 XI 1965 r. — 1-7973/65).

Uchwała nr 4 Rady Ministrów z 8 I 1964 r. w sprawie cen stosowanych przy upłynnianiu artykułów nabytych na cele własnego zaopatrzenia materialowo-technicznego (M. P. nr 5, poz. 23)

§ 2 ust. 3 Jednostka gospodarki uspołecznionej, która przedmioty nabyte na cele własnego zaopatrzenia materiałowo-technicznego odprzedaje innej jednostce tejże gospodarki, nie ma prawa doliczać do ceny żadnych dodatkowych kosztów z tytułu transportu, magazynowania itp.

Z motywów uzasadnienia:

[...] W myśl § 2 ust. 3 uchwały nr 4 Rady Ministrów z dnia 8 I 1964 r. — w sprawie cen stosowanych przy upłynnieniu artykułów nabytych przez jednostki gospodarki uspołecznionej na cele własnego zaopatrzenia materiałowo-technicznego (M. P. nr 5, poz.23), do ceny upłynnianego artykułu sprzedawca nie może doliczyć żadnych dodatkowych kosztów z tytułu transportu, magazynowania lub innych kosztów, jakie poniósł w związku z zakupem i przekazywaniem artykułu. Przepis ten należy odnieść do sprzedaży, która miała miejsce w niniejszej sprawie. Fakt bowiem, iż sprzedaż ta nie nastąpiła w trybie upłynniania zbędnych i nadmiernych zapasów, nie może stawiać pozwanego sprzedawcy w lepszej sytuacji niż w przypadku sprzedaży z zachowaniem przez niego obowiązującego trybu upłynniania. Wskazać należy, że odmienne stanowisko prowadziłoby do obejścia przewidzianego powołanym wyżej przepisem zakazu doliczania do cen upłynnianego artykułu wymienionych kosztów dodatkowych [...]. (30 V 1966 r. — BO-1283/66/Zn).

Zebrał
Zenon Kłafkowski